

Ethan Canin

ÉJSZAKAI UTAZÓK VAGYUNK

Füzéki Eszter fordítása

Merre megyünk? Merre vezet utunk, kérdezhetném? Francine alszik, én a földszinten állok a konyhában, az ajtó csukva, ég a lámpa, előttem a pulton egy halom, többségében üres papír. Műfogsorom pohárban a mosogató mellett. Buborékozó tablettákkal szoktam tisztítani, és jóllehet, már tiszta volt, épp most tisztítottam meg még egyszer, mert a buborékok kellemesek, és arra gondoltam, pezsgésük talán cselekvésre sarkall. Vagyis, arra gondoltam, talán írásra ösztönözhet. De a szavak cserbenhagynak.

Ez egy szerelmes történet. Gyökerei azonban összekuszálódtak, és átszövik életem nagy részét. Amikor az életemre gondolok, elszomorodom, és az jut eszembe, hogy senki sem használja jól ki az idejét. Vakok vagyunk és korlátoltak. Olyan buták és ijedtek, mint a csigák, hiúk és tudatlanok a dolgok jelentőségét illetően. Átlagos férfi vagyok, nem tettem semmi nagyot, kivéve talán egyet, hogy szerettem a feleségemet.

Többé-kevésbé hű voltam Francine-hez, mióta összeházasodtunk. Egy kihágásom volt – húsz évvel ezelőtt egy szekrény falának döntöttem egy vörös hajú ügynököt egy minneapolis-i ipari vásáron, de ő autóüléshuzatot vásárolt, én meg azt árultam, és ennek talán kulcsjelentősége lehet a dolog megítélése szempontjából. Azóta azonban egy nőhöz kötve ballagtam végig az élet keskeny ösvényén. S ez egyszerre öröm és sajnálkozás. Jelen helyzetünkben sajnálatos, mert az életben az ember vagy felfelé halad, vagy lefelé, és ha nem terem, akkor lefelé megy. Meredeken lefelé. Mostanában csenevész tölgyfák és sziklatömbök között bukdácsolok, fejre esem, felszakítom a térdem, összeviszsa horzsolom magam. Átadtam magam a gravitációnak.

Francine-nel negyvenhat éve vagyunk házasok, és félrevezető volna azt állítanom, hogy több mint feleideig szerettem. Mondjuk, az utolsó évben nem, sőt mondjuk, talán már az utolsó tízben sem. Idővel a köztünk levő kis különbségek kínszenvedéssé váltak, szenvedélyünk elnézéssé. Ez a helyzet. Most, az éjszaka közepén egyedül állok a konyhában: titkos életet élek. Máskor ébredünk már, az ágy másik szélén alszunk. Másféle ételeket és másféle zenét szeretünk, ruháinkat más-más fiókban tartjuk, és ha mondhatjuk, hogy egyikünk is vágyik valamire, azt hiszem, az másfajta boldogság lenne. Ezenfelül ő egészséges, én beteg vagyok. Ami a beszélgetést – az értelem ünnepét, a szellem áradását – illeti, otthonunk csendes, akár a temető.

Múlt héten azonban beszéltünk. – Frank – mondta egy este az asztalnál –, valamit el kell mondanom neked.

A rádió egy New York-i meccset közvetített, kinn havazott, az asztalon kettőnk között ott gőzölgött a kanna tea, amit Francine főzött. Gyógyszereink, az övé és az enyém, kis papírcsészékben terítkeink mellett.

– Frank – mondta csészéjét ütögetve –, azt akarom mondani, hogy a múlt éjjel valaki járkált a ház körül.

Kezembe borítottam gyógyszereimet. – A ház körül?

– Volt valaki az ablaknál.

Tenyereimen fehér, kék, bézs és rózsaszín pirulák: Lasix, Diabinese, Kálium-R, Lopressor. – Hogy érted ezt?

A terítőre gurította gyógyszereit, és babrálni kezdett velük, egy vonalba terelte őket, majd kört formált belőlük, aztán megint vonalat. Az ő gyógyszereit nem ismerem olyan jól. Apró dolgoktól eltekintve egészséges. – Úgy értem – mondta –, hogy tegnap éjjel volt valaki a kertben.

– Honnan tudod?

– De Frank, kérlek!

– Azt kérdeztem, honnan tudod.

– Hallottam – mondta. Lenézett. – Az utcai szobában ültem, és hallottam az ablakon keresztül.

– Hallottad?

– Igen.

– Az utcai ablaknál?

Felállt, és a mosogatóhoz ment. Ez az egyik trükkje. Ilyen távolságból nem látom az arcát.

– Az utcai ablak három méterre van a földtől – mondtam.

– Annyit tudok, hogy tegnap éjjel ott volt egy férfi, épp az ablak másik oldalán. – Ezzel kiment a konyhából.

– Nézzünk utána! – kiáltottam felé. Bementem a nappaliba, és amikor odaértem, láttam, hogy kinéz az ablakon.

– Mi az?

Ferdén kémlelt kifelé. Én csak a kék-fehér havat láttam.

– Lábnyomok – mondta.

A két kezemmel építettem a házat, amelyben lakunk. Negyvenkilenc évvel ezelőtt történt, amikor örültségemben és vad tudni akarásomban minden, amit nem tudtam, ígéretnek látszott. Először megtanultam, hogyan kell házat építeni, aztán építettem egyet. Az ereszsatornákon rézillesztékek vannak, a gerendák vége finomra csiszolt. Most, egy fél évszázad múltával a padlók simák, akár egy biliárdasztal, de a férfi, aki lefektette őket, csak két kézzel tud felemelni egy csavarhúzó. Ez a cukorbetegség. A lábam is odavan. Lenézek, és két fekete formát látok, ahogy járok, tárgyakat, amelyeket nem érzek. Fekete tuskókat. Nincs kapcsolatuk a talajjal. Ha nem nézném, cipőstül fekhetnék le.

Az életnek megvan a maga ára; a test egyszer csak teljesen feladja. Először azonban csak részekben. A vércukrom: így szól hozzám az Isten: „Frank Manlius, öregem, ketszínű vagy és a féligazságok embere, elveszem az életedet, mint mindenki másét. De először...” De először! Foltok ugrálnak a szemem előtt, a szívem zakatol, a lábam hideg, mint a nyers hús. És Francine – micsoda szépség volt! –, most alig látok mást, mint szemöldökének sötét ívét és testének vonalait: száját és orrát, nyakát és vállát. Az évek alatt a szaga is megváltozott, már nem is tudom, mi az övé és mi a hintőpor.

Két gyerekünk van, de már elköltöztek, a saját családjukkal élnek. Van egy házunk, némi bútorunk, kevéske megtakarított pénzünk. Nem tudom, Francine mivel tölti napjait. Ez a szomorú igazság, bevallom. Korán ébred, velem együtt, és ébren van, amikor hazajövök, de ezenkívül szinte semmit sem tudok az életéről.

Én az akváriumban töltöm napjaimat. Francine-nek persze valami mást mondtam, hogy a nyugdíjasok önkéntes segélyszolgálatában dolgozom, ahol induló vállalkozásokat támogatunk: bevándorlók – mondtam még az elején –, újonnan érkeztek az or-

szágba. Azt mondtam, hogy nehéz munka. Este kitalálhatnék mindenféle történetet, de Francine nem kérdezősködik.

Kilenc-tíz felé otthon vagyok. Zsebem tele jegyvégekkel az akváriumból. A nap java részében a nagy tengeri állatokat, a barna delfineket, a cápákat, a lamantineket nézem, ahogy meg-megfordulnak a sós vízben. Délelőtt érkezem, és közel húzok egy széket. Már várják az etetést. Testük könnyedén érinti a hűvös üveget, ami furcsán felnagyítja őket. Azt hiszem, ha ez lehetséges, egy kicsit már ismernek: a férfi – hajlott hátú, hályog a szemén, maga is vízen keresztül lélegzik –, a férfi, aki ül, és néz. Nem sajnálom őket. Ebédkor veszek magamnak egy kávé, és valamelyik hotel halljában vagy a szomszédos büfében leülök, és verseket olvasok. Browningot, Whitmant, Eliotot. Ez az én titkom. Késő este lesz, mire hazaérek. Francine az asztalnál ül, másfél méterre az én széemtől, asztalnyi távolságra. Gyógyszereink kis csészékben. Három elnökválasztás telt el, mióta utoljára a karomban tartottam.

A büfében halad a sor, továbblépnek az öreg és fiatal férfiak, akik a hideg elől húzódtak be. Egy csészéért félóráig hagynak ülni. Aztán a főnök odajön az asztalomhoz. Igazán udvarias. Rendelek egy süteményt, valami apróságot. Ismer engem – már hónapok óta mindennap találkozunk –, és enyhe sántításából tudom, hogy nagylelkű. De az üzlet, az üzlet.

– Mit olvas? – kérdezi, ahogy nedves ronggyal letörli az asztalt. Odébb tolja a sószórót, megigazítja a szalvétákat a tartóban. Tudom, mit jelent ez.

– Egy áfonyás tekercset kérek – mondom. Megrázza a rongyot, és visszamegy a pulthoz. Ezt:

*„Elmondjam azt, hogy alkonyatkor mennyit kóboroltam
szűk utcákban? ingujjas emberek könnyököltek az ablakokban.
Elnéztem, mily magányosak, míg pipájukból szürke füst kerengett...”**

A nagyítólelencsén keresztül kettesével jelennek meg az óriási szavak. Szemüveggel minden kétszer akkora. Mégis, lassan olvasok. Egy félóra alatt kikészülök, nem tudnék többet olvasni, akkor sem, ha még egy süteményt vennék. A fiú a pénztárnál üdvözl; rám mosolyog, amikor odaérek hozzá. – Mit olvas ma? – kérdezi, miközben visszaad.

Könyveim kicsik, elférnek a kabátom belső zsebében. Mindkét oldalra teszek egyet-egy, aztán visszamegyek, és nézem még egy kicsit a halakat. Ezeket ismerem: a gémes pompanót, a hatkopoltyús cápát, a csillagos lepényhalat, furcsán elvándorolt, felfelé forduló szemével. Félig a homokba süllyedve pihen. Pikkelye páncélszerű és fakó. Mindenkiel bizalmatlan, aki felemelkedik; az ezüstös tengeri süllővel és a kék farkú tunával, aki elúszik felette a fény és nyílt víz birodalmában. Az ő élete az, hogy az akvárium alján fekszik. Ránézek. Tekintete kifejezéstelen. Szeme csúnya és rendellenes. Felettünk a szálkás halak megfordulnak az akvárium sarkában. – Platichthys stellatus – mondom neki. Farokuszonya meglebben. A homok felkavarodik, majd leülepszik, fekete és sárga csíkokat látok. – Lepényhal – suttogom –, mi, te meg én, az élet megfigyelői vagyunk.

– Egy férfi a kertünkben – mondom néhány nappal később este az ágyban.

– Nem csak az.

Kilélegzem, belélegzem, felnézek a mennyezetre. – Mi más?

* Kálnoky László fordítása.

- Tegnap este visszajött, amikor nem voltál itt.
- Visszajött?
- Igen.
- És mit csinált?
- Rám nézett.

Később, kora éjjel, amikor néhány autó fénypásztája még el-elsiklik, és a sétáltatott kutyák még csörgetik pórázukat, gyorsan felkelek az ágyból, és a hallba megyek. Fűrgén mozgok, mert koncentrációval és erőfeszítéssel még képes vagyok rá. Az ágy le-süllyed, majd felemelkedik. A lépcső tetején állok, aztán a földszinten; Francine nem ébred fel. Közel maradok a lépcső tartógerendájához.

A konyhában előveszem majdnem üres lapjaimat, és a pultra teszem őket. Felegye-nesedve írok, mert nem akarok állati testtartást felvenni. Haszontalan, én mégis állok. A lap üres marad, amikor befejezem. Ezt tudom. Az álmok, amelyeket megírok, mások álmai, verstöredékek, amelyekre visszaemlékszem. Nálam nagyobb emberek dalai. Hónapok alatt alig több mint száz szót írtam. Különböző méretű papírjaim egy ha-lomban fekszenek.

Bárcsak

olvasható az egyikben.

Sosem tűnt úgy

egy másikon. Állok, és cserélgetem a lapokat. Legtöbbjük üres, több hónapnyi éjszaka lapjai. De engem ez nem zavar. Tűrelmem végtelen.

Francine nem ért a költészethez. Egyszerű lány, a vajas piritós világában él. Jómagam sem vagyok a versek embere: negyven évig értékesítéssel foglalkoztam (bármilyen acélcső, fűtőelem, szárított banán). Nem olvastam egyetlen könyvet sem, kivéve az értékesi-tésről. Gondolkozik sikerben, írta a könyv. Gondolkozik értékesítésben. De ez fiatal-embereknek való, akik derékra simuló nadrágot hordanak. Tíz évvel ezelőtt a cég par-kolójában hagytam a Buickomat, és hazamentem, hajam festett, kabátom vállában há-romszög alakú tömés. Francine aznap délután is otthon volt, mint ahogy most is. Ami-kor nyugdíjba mentem, vettünk egy lakóautót, és útra keltünk. Az utazóügynök nyug-díjba vonul, és útra kel. A várostól hatvan kilométerre, mint egy óriási léggömb, sze-membe ötlött, hogy mekkora ostobaság ez. Francine-nek is feltűnt. – Frank – fordult felém egy kanyar közepén, mint egy próféta, miközben a lakóautó százzal robogott, és billegett a szélben, jobb- és baloldalt vonatnyi kamionok –, Frank – mondta –, te biztosan ismered ezeket az utakat.

Így aztán ráfizetéssel eladtuk a lakóautót, és a férfi, aki negyven esztendő autópá-lya-sebességgel élt le, valami tennivaló után nézett, mielőtt meghalna. Az első verset, amit elolvastam, egy váróteremben találtam egy könyvben. Szemüvegem segítségével félig-meddig kibogarásztam.

EZEK

azok a sivár, sötét hetek

olvastam

*amikor a természet kopársága
az emberi butasággal vetekszik.**

* Orbán Ottó fordítása.

Lehangoltság, gondoltam, semmi több, de aztán újraolvastam a szavakat, és hirtelen ott álltam görnyedten, zihálva, kopaszon, mint egy pisztráng, és szemem könnyben úszott. Azt sem tudom, mitől.

Egy reggel eljön a rendőrtiszt. Izmos, bajszos, bőre kipirult a hidegben. Az ajtófélfának támaszkodik.

– Le tudja írni? – kérdezi.

– Mindig sötét van – válaszolja Francine.

– Mégis, tud bármit is mondani róla?

– Idős asszony vagyok. Azt látom, hogy szemüveget visel.

– Milyen szemüveget?

– Feketét.

– Sötétet?

– Feketét.

– Egy bizonyos időben?

– Mindig olyankor, amikor Frank nincs idehaza.

– A férje sosem volt itt, amikor eljött?

– Soha.

– Értem. – Rám néz. Tekintete több mindent jelenthet, talán, hogy azt gondolja, Francine képzlődik. – De sosem egy bizonyos időben?

– Nem.

– Hát – mondja. Társa kinn topog a verandán. Hát – mondja megint. – Utánané-zünk.

Megfordul, felveszi a sapkáját, kilép a havas lépcsőre. Az ajtó becsukódik. Hallom, hogy kint mond valamit.

– Tegnap este – mondja Francine. A sötétben beszél. – Tegnap este hallottam a ház oldalánál.

Ágyban vagyunk. Odakinn az ablakpárkányon reggel óta vastagszik a hó.

– A szelet hallottad.

– Frank. – Felül, felkapcsolja a villanyt, fejét az ablak felé fordítja. A padlón és két falon keresztül hallom a konyhai óra ketyegését.

– Hallottam, ahogy felmászott. – Dereka köré fonja karját. – A házon volt. Hallottam. Az esőcsatornán mászott fel. – Megborzong, ahogy ezt mondja. – Nem fújt a szél. Felmászott az esőcsatornán, aztán a veranda tetején hallottam.

– A házakban mindig van valami zaj.

– Hallottam. Arra kavics van.

Elképzelem a hangokat, amelyeket felerősítenek az üres falak és a gumitalpak a gerendákon. Nem szólok semmit. Egy kartávolságnyi hűvös lepedő van köztünk, idejét sem tudom, mikor nyúltam keresztül rajta utoljára.

– Hiba volt, hogy az életem folyamán nem érdekelt elég ember – mondja aztán. – Ha többen érdekeltek volna, most nem volnék egyedül.

– Senki sincs egyedül – mondom.

– Úgy értem, ha jobban odafigyeltem volna az emberekre, most volnának barátaim. Ismerném a postást és Giffordékat és Kohleréket, és együtt volnánk mindebben mindannyian. Az esős napokon egymás nappalijában ülnénk, és a gyerekekről beszélgetnénk. De mi mindig is magunknakvalók voltunk. Most aztán egyedül vagyok.

– Dehogysis – mondom.

– De igen. – Lekapcsolja a villanyt, és megint sötétben vagyunk. – És te is.

Romlik az egészségem. Az én koromban a romlás lassan indul el, nem a halál megrázó szorítása ez, inkább lassú szívdégés, más nem. Mint egy biciklikerek: a broncs nélküli, kiszálasodott, simára kopott, lassan veszít keménységéből. Az elhasználódás háborúja. A szellem karcsú tevői a sivatag felé haladnak. Egy reggel rájöttem, hogy egy éve nem volt melegem.

Más is elvész. Bizonyosan emlékszem például, hogy 1945. április 23-án az ardenneki német ellentámadás dacára Eisenhower emberei elérték az Elbát, de arra nem, hogy a héten voltam-e a bankban. És egyszerűen nem jut eszembe a szomszédom neve, holott tegnap is köszöntem neki az utcán. Vagy vegyük például ezt: nem tudok számot adni teljes évtizedekről az életemben. Vannak gyerekeink meg fényképeink; a Francine és köztem levő egyetértés nyomatéka nem kevesebb, mint egy fél évszázad, de amikor összeszedem emlékeimet, alig egy órát töltenek meg. Hová lett az életem?

Részben vacak gyűjtögetésre ment el. A tárcámban hitelkártyák, tíz éve lejárt jogosítvány és huszonhárom dollár készpénz. Meg egy fénykép, ami elszomorít, ha ránézek, és egy félig lemásolt vers, a bankjegycsíptető alatt. A bőr lyukas és meghajlott, ahogy combom ívének feszült. A vers Walt Whitmantól való. Csak azt másolom le, amire szükségem van.

A költészet mint végső dolog az ember életében, haszontalan választás. Mások rejtvényeit bogozgatni, miközben a világ teremt és háborúzik. Az embernek fejszét lóbálva kellene rohángálnia. Ehelyett én presszóba járok.

De hogy is búcsúzhat bárki tisztességgel ettől a világtól? Akármit tesz is, a világ elzúlik. Zárak és riasztók töltik meg. Ha ma belép az ember egy boltba, mikrohullámok jelzik érkezését, amikor elmegy, elektromosan belesnek a kabátzsebébe, a nadrágjába. Ki nem érzi magát tolvajnak? Meglátok egy rendőrt, akármilyen rendőrt, és félelem fog el. Amit az életemben rosszul csináltam, nem bűnök voltak. Esetleg a szív bűnei, de semmi törvényellenes. A lelkem elfeketedhet, de nyugodtan viselhetek fehér nadrágot bárhol, ahol emberek találkoznak. Szerettem-e a feleségemet? Egykor igen, szenvedélyesen. Elborítottak az örömmámor pattanásai, és belegyökereztem a kétségbeesés sarába; és most már hónapok, teljes évek óta olyan figyelmetlenül élek együtt Francine-nel, mint a fa a kérgén lakó mohákkal.

Ez öl meg bennünket, ez a figyelmetlenség. Ülünk egymással szemben, a terítő két oldalán, köztünk kis golyók és hasábkok; a gyógyszereink. Ülünk, ülünk. Mostanra így látjuk egymást, asztalnyi távolságra egymástól. Ülünk.

– Megint? – kérdezem.

– Múlt éjjel.

Az asztalnál vagyunk. Francine az ujjait csavargatja. Köhög, alsókarjával megdörzsöli az arcát, és olyan hirtelen áll fel, hogy megbillen az asztal, és gyógyszereim elindulnak a csészében.

– Francine – mondom neki.

A hajnal félvilágossága megmutat ezt-azt az ablakon túl: árnyakat, a juharfánkat, a szomszéd garázs eresztét. Francine megmozdul, megáll az ablak előtt, átöleli saját vállát.

– Valamit nem mondasz el nekem – mondom.

Leül, gyógyszereit megint kör alakba rendezi, aztán egy vonalba. Aztán elsírja magát.

Megkerülöm az asztalt, de mielőtt odaérnék, felkel, és kimegy a konyhából. Ott állok. Egy pillanat múlva hallom, hogy a nappaliban kihúz egy fiókot. Odébb tesz valamit, aztán visszatolja a fiókot. Amikor visszajön, az asztal túloldalához ül le. – Ülj le – mondja. Két összehajtott papírlapot tesz az asztalra. – Nem rejtegettem őket – mondja.

– Mit nem rejtegettél?

– Ezeket – mondja. – Itt hagyja ezeket.

– Itt hagyja ezeket?

– Azt mondják, szeret engem.

– Francine.

– Reggelre az ablakon belül vannak. – Felvesz egyet, széthajtja. Aztán olvassa:

„Ó, én emlékszem (hiszen miért ne emlékeznék rá), mikor az első

Megáll, hunyorít, száját csücsöríti. Csak homályosan érti. Aztán folytatja:

*tüzünk fellobbant, alig tudtuk, mily lángot érzünk.”**

Mikor befejezi, újra pontosan összehajtja a papírt. – Ez az – mondja. – Ez az egyik.

Az akváriumban ülök, körbevesz az üveg, mögötte a halak értelmetlen szeme. Magam sosem írtam egyetlen verssort sem, de másokét fel tudom mondani. Ez egy élet csúcspontja. *Coryphaena hippurus*, áll a delfin akváriumára függesztett kis táblán; szebb szavak, mint bármi, amit én mondhatnék. A delfin köröz, köröz, ijesztő sebességgel közelít, de nem figyel a kezemre, ha egyáltalán látja. Akváriuma előtt integetek. Vajon mit gondolhat, mivé lett a tenger? Megfordul, és síkos orra nekiütődik az üvegnek. Mindenem fáj az élettől.

*„Ó, ezüst szentély, hadd pihenjek itt, ki annyit koplal, vár és gyötretik – a zarándokot a csoda menti meg...”**

Egyikünk számára sincs itt semmi nemes, nincs köztünk semmi, és csodák sincsenek. Jobb lesz, ha elmegyek kávézni. A folyadék vért termel. A pultosfiú ismer, és később a presszóban egy dollárért teletölti a csészémet. Ingyen kaphatnék még, de fáj a szívem, ha egynél többet iszom. Úgy fáj, mint egy megütött vagy elrepedt csont. Ez meglep.

Francine-t másféle dolgok lepik meg. Megszédíti, kibillentü egyensúlyából ez a kaland. Mostanában reggelinél a verseket olvassa nekem, egyiket a másik után. Ülök. Gyógyszereimet görgetem. – Tegnap este jött még egy – mondja, és látom, ahogy felhúzza a szemöldökét. – És ma reggel még egy. – Úgy olvassa őket, mintha minden szó meglepetés volna. Nyelve fogához ér, és kilátszik ajkai között. Az ajka száraz. Ezt olvassa:

*„Csókolj meg, azt sugallva, hogy ma este nem tudod, virágod – arcom – hogy redőzi szét a szirmai”**

* Gergely Ágnes fordítása.

Aznap éjjel megmutatja a hó keretezte emeleti ablakpárkányt, ahol a verseket találja. Kinyitjuk az ablakot. Kihajolunk az éjszakába. Jég van alattunk, beborítja a rácsot, és jégcsapok lógnak a lefolyóról.

- Hol találsz őket?
- Kinn – mondja. – Összehajtván a párkányon.
- Reggel?
- Mindig reggel.
- A rendőrségnek tudnia kellene erről.
- Mit tudnak csinálni?

Visszalépek a párkánytól. Francine újra kihajol, birtokát szemléli, a méternyi kérges jégnyelvet, amelyet a szomszéd drótkerítése és elől a három, most csupasz juharfa hátról. Úgy néz, mintha azt várná, hogy megjelenik a férfi. Bevág a jeges szél. – Gondolkozz – mondja. – Gondolkozz. Akárhonnan jöhet.

Egy februári este, egy hónappal azután, hogy ez elkezdődött, Francine arra kér, maradjak fenn, és örködjek reggelig. Majdnem tavasz van. Foltokban újra megjelent a föld. Nappal a kertek és kocsibeállók mentén valami barnaságot vélek látni – bár tudom, hogy tévedhetek. Aznap este korán érek haza, még szürkület előtt, és amikor besötétedik, a földszinti ablak mellé teszek egy széket. Elhúszom a külső függönyt, és felhúszom a rolót. Francine hoz nekem egy bögre teát. Lekapcsolja a lámpát, és megáll mellettem, és ahogy ott áll, karja a szék háttámláján, annyira magával ragad az elemek közelsége – az éjszaka, a bögre melege, a kintü víz hangja –, hogy azt fontolgom, beszélek vele. Meg akarom kérdezni tőle, mi lett velünk, mitől lett olyan szomorú a lehetetünk, olyan szeretettelen. De rossz az időzítés, és egy pillanat múlva megfordul, és felmegy a lépcsőn. Kinézek az éjszakába. Később hallom, ahogy becsukódik a szekrényajtó, aztán megnyikordul az ág.

Kinn semmit sem lehet látni, semmit sem lehet hallani. Ezt tudom. Hagyom, hogy teljenek az órák. Azt képzelem, hogy az ablak mögött felém úsznak a halak, és üdvözlnek: a fűrészes sügér, a hullámos sügér, a tokhal; prehistorikus pikkelyek borítják testüket. Majdnem látni lehet őket. Az éjszaka tele alakokkal és kis fényekkel. Felkel a hold, elveszti a horizont színeit, így kora reggelre magasan, fakón áll. A fagy gyűrűt rajzolt köréje.

Feletem a gyűrűs hold, s én visszagondolok a dolgokra. Mit bántam meg az életben? Egy csomó mindent, a rengeteg hibámat, ami megtöltene egy autószalont, sőt még a hátsó udvarba is jutna belőle. Az évek során nyertem is, és vesztettem is. Mit nyertem? A házasságomat, persze, nem mintha valami eget verő szerencse lett volna, végső soron inkább döntetlen, vagy mint egy részvény, aminek vásárlás óta egypár ponttal emelkedett az árfolyama. Persze azért olyan dolgok is voltak az életemben, amelyek örömet szereztek. Olyasmik, amikről újra meg újra írnak az írók, meg amiket valószínűleg mindenki szeret, aki valaha is élt. Legtöbbjük a levegőhöz kapcsolódik. A kora reggeli levegőhöz, a zivatar utáni levegőhöz, a kocsiblakon bevágó levegőhöz. Néha azt gondolom, a nagyagy felesleges, és valójában csak a kisagyra van szükségünk, amitől, ahogy tudom, lélegzik a tüdő, és ver a szív, és amitől a kellemes illatokat érezni tudjuk. De mi a helyzet a költészettel? Ez még egy döntetlen, vagy ha igazán számvetést akarnék csinálni, inkább a másik irányba tolódik. Öregkoromra melankolikus lettem tőle, szomorú, pedig ha a lakókocsiknál és a nemzeti bajnokság állásánál maradtam volna, nem hiszem, hogy most ilyen bánatosan és kétségektől gyötörve piszmognék.

Nincs semmi baj a szomorúsággal, de ez nem az igazi, ez nem gyermekhalál, csak egy egyetemista érzései, amikor a *Don Quijotét* olvassa, mielőtt a strandra menne.

Most Francine az emeleten van, és én az éjszakai csavargót várom. Nem fog megjelenni. Ennyit tudok, de az ablaküveget rosszul fűjták, és mozgó árnyakat láttat, a szélben változó alakokat. Kinézek, és akaratom ellenére félek.

Kibomlik előttem az éjszaka. A holdfényben megsárgulnak a falevelek. Két-három óra felé Francine már alszik, én mégis felkelek, felveszem a kabátomat és a kalapomat. A könyvek nyomják a mellkasomat. Kesztyűt, sálat és kalocsnit húzok. Aztán felmegyek a lépcsőn, és belépek a hálószobába, ahol Francine alszik. Az ágy túoldalán látom fehér haját és mellkasának egyenetlen hullámzását a paplan alatt. Figyelem, ahogy megemelkedik az ágytakaró. Valószínűleg álmodik. Noha majd' egy életem át megsztottuk ezt az ágyat, fogalmam sincs, miről álmodik. Közelebb lépek hozzá, és megérintem a takarót a nyakánál.

– Ébredj fel – suttogom. Megérintem az arcát, kinyitja a szemét. Ezt tudom, bár igazából nem látom, csak sötét szemgödrét.

– Itt van?

– Nincs.

– Akkor mi a baj?

– Semmi – válaszolom. – Csak szeretnék sétálni egyet.

– Kinn voltál – mondja. – Láttad, nem?

– Az ablaknál voltam.

– Láttad?

– Nem. Nincs ott senki.

– Akkor minek akarsz sétálni? – Egy pillanat múlva féloldalt ül az ágyon, lábán pucos. – Sosem sétálunk – mondja.

Melegem van így felöltözve. – Tudom, hogy nem – válaszolom. – Széttárom karomat, kezemet felé nyújtom. – Én mégis szeretnék. Szeretnék sétálni a friss hidegben.

Rám bámul. – Nem ittam – mondom. Derékban előredőlök, és noha megszedülök, addig dőlök, amíg meghajlás nem lesz belőle. – Eljönne velem? – suttogom. – Lenne a kristályos éjszaka királynője? – Felegyenesedem a meghajlásból, és amikor újra felnézek, Francine már felkelt az ágyból, még egy pillanat, és magára veszi gyapjúkötösét, és elindul előttem a lépcső felé.

Odakinn alattomos a jég. Eleredt a hó, csizmánk csikorog és csúszkál, de a letisztított járdán maradunk, elhagyjuk a háztömbünket, és a környék olyan részén járunk, ahol sosem voltam korábban. Jég csüng a lámpákról. Ismeretlen házak és ismeretlen fák mellett haladunk, utcatáblák mellett, amiket sosem láttam. Ahogy sétálunk, az éjszaka lassan elváltozik. Cseppfolyós lesz. A hó a járda két oldalán kupacokban áll, a sarkokon hegláncokat alkot. Kezem megmelegszik a megerőtétéstől. Egy fiatalabb férfi keze az, másvalaki ujjai az én kesztyűmben. Bizsereg. Tíz percbe telik, mire megteszünk egy saroknyit, de ahogy sétálunk a környéken, lelkesedésem egyre nő. Egy kocsiközeledik, intek neki, úgy üdvözlöm, mint a matrózok, mert együtt hajózunk ezen a távoli és elhagyatott tengeren. Éjszakai utazók vagyunk. Felvillantja reflektorát, ahogy elhalad; engem ünnepélyesség és bátorság tölt el. Nekünk dalol az éj. Kékszakáll vagyok most, Lindbergh és Dzsingisz kán.

Nem, nem vagyok.

Öregember vagyok. Oxigénhiánytól sötét a vér az ereimben, lélegzetvételem betegségemről árulkodik. Csak a fagyos éjszaka ragyogó. Sétálunk, lassú léptekkel, előrehajolva. Akkorákat lépünk, mint egy villa nyele. Francine fogja a könyökömet.

Titkaim szegényesek, álmaim jelentéktelenek, terveim csak addig terjednek, hogy hol vásároljak be, és milyen verseket olvassak legközelebb. Mire újra a verandán álunk, örülségem alábbhagy. Térdem és könyököm fáj. Halálosan fáj a megfáradt hús, az időtől elmeszesedett porc. Az én szívem nem álmodik már. Az előszobában levetkőzünk; hajunk vége jeges, kabátunk megkeményedett a hidegben. Francine lecsavarja a termosztátot. Aztán felmegyünk, és ágyba bújunk, ő az ő oldalán, én az enyémen.

Sötét van. Így fekszünk egy ideig; hajnal előtt, tudom, hogy alszik. A hálószobában hideg van. Ahogy lélegzetvételét figyelem, tudom, hogy életem végéhez közeledik. Nem tudok felmelegedni. Ezt szeretném elmondani a feleségemnek:

*„Amit a
képzelet mint
szépséget fog át az az igazság. Ami odaköt
ahhoz, amit látsz belőlem
csak ez az ölelés.”**

De nem mondok semmit. Inkább megfordulok az ágyban, megérintem, s mivel meglepődik, felém fordul.

Amikor megcsókolom, ajka száraz, kicserepesedett és olyan ismeretlen, akár a tengerfenék. De aztán felenged. Szétnyílik. A szájában vagyok, és itt, csendesen, a világtól elrejtve, mintha a pusztulás megkímélt volna egy darabot, nedvességet érzek – Úristen! Úgy érzem, mintha csoda történné. Nyelve előrecsúszik. Magam sem tudom, ki vagyok s kit ölelek. Alig emlékszem, milyen gyönyörű volt. Megsimítja a mellemet, finoman megharapom az ajkát, megnedvesítem az arcát, és aztán ott csókolom meg. Sóhajtásszerű hangot ad. – Frank – mondja. – Frank. – Beleveszünk a tengerekbe és a sivatagokba. Kezem rátalál ujjaira, s megszorítja ezeket a csontos, inas, törékeny kis teremtményeket.

Gutai Magda

CSAVARGÓK

Se vascipő, se lakktopán,
csak könnyű utibocskor,
erős bőrből,
pótszíjjal fölszerelve, hogy kitartson.
Érzékeny iránytű:
nádbuga, szalmavirág.

* Gergely Ágnes fordítása.